

Przemysław Mazur

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Wagnerowcy w Syrii – wykorzystanie PMC przez Rosję w konflikcie syryjskim

Dnia 7 lutego 2018 roku doszło w Syrii do starcia pomiędzy wojskami Baszara al-Assada a Kurdami. Następnego dnia świat obiegła informacja, że w czterogodzinnej bitwie Amerykanie zabili nawet 300 Rosjan. III wojna światowa nie wybuchła, nikt nawet się tego nie obawiał. Atakującymi Kurdów Rosjanami mieli być bowiem pracownicy prywatnej firmy wojskowej (PMC) „Wagnera”. Celem artykułu jest zreferowanie tych wydarzeń, przedstawienie historii wykorzystania PMC przez Rosję w tym konflikcie i zastanowienie się nad znaczeniem prywatnych firm wojskowych w polityce militarnej Rosji.

Private Military Company

Prywatna firma wojskowa (ang. *Private Military Company* – PMC) to firma świadcząca usługi komercyjne z zakresu ochrony militarnej. Nie jest to w żadnej mierze zjawisko całkiem nowe, niemniej od czasów powstania państwa narodowego, uznano, że to władza państwowa ma monopol na przemoc i bezpieczeństwo militarne leżało wyłącznie w jego kompetencjach. Obecnie sytuacja ta zmienia się w sposób dynamiczny. Oczywiście z usług najemników korzystano także wcześniej, ale nie na tak dużą skalę. Od czasu upadku systemu bipolarnego i komercjalizacji wielu aspektów, dotychczas zastrzeżonych dla państwa, możemy mówić o swoistej hossie dla PMC.

Pierwszym problemem jest status prawny samych firm, ale przede wszystkim ich pracowników. Rozstrzygnięcie tegoż, nie jest celem artykułu, zwróćmy jednak uwagę na pewne niedostosowanie do realiów prawa międzynarodowego w tym zakresie. Trudno jednoznacznie określić, jaki status mają pracownicy tych firm, czy należy ich traktować jak najemników, czy kombatantów, czy wreszcie jak żołnierzy¹? W tym artykule nie będą stosowane te rozróżnienia i terminy te będą używane zamiennie².

---

¹ Na ten temat: A. Garnuszek, *Prywatne firmy wojskowe – w stronę komercjalizacji wojny*, [w:] *Współczesne wyzwania dla prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*, Garnuszek A., Baranowski R. (red.), Wydział Prawa i Administracji UW, Warszawa 2012, s. 4–6.

² Jak również neutralne „kontraktorzy”.

W XXI wieku możemy mówić o dynamicznym wzroście znaczenia PMC w działaniach militarnych. Dla przykładu, tylko w pierwszym kwartale 2015 r. dla USA w rejonie odpowiedzialności United States Central Command (czyli Bliski Wschód, Północna Afryka, Azja Centralna) pracowało 54 700 kontraktorów. Z tego w Afganistanie ponad 39 tys., a w Iraku 5 tys. Z tych 54 tys. nieco ponad 20 tys. to obywatele USA, 18 tys. Pochodzi z państw trzecich, a 15 tys. to miejscowi. Ponad 40% świadczonych usług jest związanych z logistyką. Natomiast 4% związane jest z bezpieczeństwem (przypada na nie 1511 kontraktorów)³. W szczytowym momencie, czyli w 2010 roku, Amerykanie zatrudniali w Iraku ok 95 500 kontraktorów (mowa tu o wszelkich pracownikach outsourcingowych, nie tylko uzbrojonych), sami utrzymując siły wielkości 95 900, a w Afganistanie nawet więcej niż własnych żołnierzy, bo 112 000 w stosunku do 79 000 mundurowych⁴.

Trudno określić ilu kontraktorów zatrudniają PMC, jak i samą ich ilość. Pewną wskazówką jest działalność The International Code of Conduct for Private Security Service Providers' Association (ICoCA), fundacji założonej w Szwajcarii i mającej za zadanie dbanie o przestrzeganie prawa międzynarodowego przez PMC, która na chwilę obecną zrzesza ponad 130 podmiotów⁵.

Zastosowanie PMC ma wiele zalet, m.in.: brak więzi politycznej z państwem, któremu służą, zmniejszenie ryzyka politycznego, ekonomiczna efektywność, mobilność i dyspozycyjność, sposób na „zagospodarowanie” byłych żołnierzy. Ale jest też spore ryzyko, np.: mniejsza kontrola nad działaniami wojennymi, niebezpieczeństwo, że wojna zacznie „żyć własnym życiem” (firmy mogą być zainteresowane przedłużaniem konfliktu czy tworzeniem nowych ognisk tegoż – zasada popytu i podaży), dwuznaczny wymiar moralny, odpyły komandosów z elitarnych jednostek, zmniejszenie demokratycznej kontroli nad aparatem przemocy, zawłaszczenie uprawnień pozostających dotychczas w rękach państwa. Największe zastrzeżenia budzi oczywiście wymiar moralny i prawny. W 2000 roku Narodowy Uniwersytet Obrony w Waszyngtonie stwierdził: „Prywatyzacja działań zbrojnych jest być może mniej kosztowna niż interwencja wojskowa z udziałem armii regularnej, ale jakość rezultatu i poszanowanie dla praw człowieka mogą zostać narażone”⁶.

Rosyjskie PMC w Syrii – początki

Początków Grupy „Wagnera” trzeba szukać dużo wcześniej. Prekursorem był tzw. „Korpus Słowiański”. Była to grupa utworzona w 2013 roku, składała się

---

³ M. Lasoń, *Prywatyzacja konfliktów zbrojnych i jej wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI w.*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2015, nr 1 *Przemiany systemu bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej w drugiej dekadzie XXI w. Część 1: Globalny i transatlantycki wymiar bezpieczeństwa międzynarodowego*, s. 108.

⁴ M. Madej, *Prywatyzacja przemocy – fenomen prywatnych przedsiębiorstw wojskowych i jego implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, Kuźniar R., Balcerowicz B. (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012, s. 335.

⁵ <https://www.icoca.ch/en/membership> [dostęp: 01.09. 2018].

⁶ Za: R. Mendaluk, *PMC – najemnicy XXI-ego wieku. Czy prywatyzacja wojny ukształtuje nowy ład?* <http://www.psz.pl/124-polityka/roman-mendaluk-pmc-najemnicy-xxi-ego-wieku-czy-prywatyzacja-wojny-uksztaltuje-nowy-lad> [dostęp: 01.09. 2018].

głównie z weteranów II wojny czeczeńskiej. Oficjalnie była to firma ochroniarska Slavic Corps Limited, zarejestrowana w Hong Kongu. Właścicielem firmy była inna – Moran Security Group, zarejestrowana w Belize, biura mająca w Chinach, Sri Lance, Iraku i dwa w Rosji, w tym główne w Moskwie. Oficjalnie jest to firma zajmująca się zabezpieczaniem frachtu morskiego, głównie w rejonie Somalii. Prezesem jest Igor Nikov, emerytowany oficer marynarki rosyjskiej⁷. Udziałowcem jest Neova Holdings Ltd., która ma siedzibę na Brytyjskich Wyspach Dziewiczych. Takie rozwiązanie daje możliwość swobodnego działania na takich samych zasadach, jak firmy z Unii Europejskiej i obejścia ewentualnych restrykcji wynikających z sankcji⁸.

Slavic Corps Limited utworzyło oddział mający pełnić funkcje zabezpieczenia w Syrii, tak by zluźnić z tych zadań wojska Baszara al-Assada, w rzeczywistości jednak brał on czynny udział w walkach. O ich obecności w Syrii możemy mówić już jesienią 2013 roku. Osobami odpowiedzialnymi za werbunek i dowodzenie byli weterani rosyjscy Wadim Gusiew (udziałowiec firmy Moran) i Jewgienij Sidor. Oficjalnie Rosja zaprzeczała udziałowi swoich wojsk w konflikcie w Syrii. W październiku 2013 roku oddziały ISIS (dokładniej Jaish /Dżajsz Al-Islam⁹) przeprowadziły atak w okolicy miasta As-Suchna w prowincji Homs. Po szturmie podali informację o zabiciu rosyjskich najemników, opublikowali również ich dane, dzięki odnalezieniu dokumentów. Zabitym miał być Aleksiej Nikołajewicz Malyuta z Abinska, obwód Krasnodar¹⁰. Ostatecznie okazało się, że sam Malyuta przeżył, a znalezione dokumenty (w tym kontrakt) zostały mu skradzione¹¹. Niemniej był to jasny znak, że Rosjanie są w Syrii. Jednocześnie Kremlowi było ciężko udowodnić, że nie wie nic o działalności swoich weteranów. Steven Bucci, były zastępca amerykańskiego sekretarza obrony Donalda Rumsfelda i ekspert The Heritage Foundation, powiedział otwarcie, że Assad jest wspierany przez doradców i irańskie siły specjalne czy Hezbollah, a zatem dla niego to „Nic dziwnego, że rosyjscy najemnicy są teraz zaangażowani w tę sprawę”. To, że służą tam mużłmanie z Azji Środkowej i Północnego Kaukazu, to też rzecz oczywista, ale już zaangażowanie Putina w konflikt zbrojny może rzucić nowe światło na tenże¹².

---

⁷ <http://moran-group.org/en/about/index> [dostęp: 01.09. 2018].

⁸ J. Miller, *The Insane Story of Russian Mercenaries Fighting for the Syrian Regime*, https://www.huffingtonpost.com/james-miller/the-insane-story-of-russi_b_4317729.html [dostęp: 01.09.2018].

⁹ Ugrupowanie to w 2015 zerwało współpracę z ISIS, wchodząc w skład Frontu Islamskiego współpracującego z an-Nussrą, por.: O. Wasiuta, S. Wasiuta, P. Mazur, *Państwo Islamskie ISIS: nowa twarz eksterminizmu*, Difin, Warszawa 2018, s. 144–145.

¹⁰ КЦ, *СИРИЯ. В населенном пункте Сухна в области Хомс уничтожены русские наемники (Фото, Видео, Документы)*, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/20/101289/siriya--v-naselennom-punkte-sukhna-v-oblasti-khoms-unichtozheny-russkie-naemniki-%28foto-video-dokumenty%29.shtml> [dostęp: 01.09. 2018].

¹¹ Кавказ-Центр, *Подтвердился данные КЦ об участии русских наемников в войне в Сирии*, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/02/101514/podtverdilis-dannye-kts-ob-uchastii-russkikh-naemnikov-v-vojne-v-sirii.shtml> [dostęp: 01.09. 2018].

¹² Кавказ-Центр, *Разведка США подтверждает информацию КЦ, что в Сирии воюют русские солдаты и офицеры*, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/27/101420/razvedka-ssha-podtverzhdaet-informatsiyu-kts-cto-v-sirii-voyuyut-russkie-soldaty-i-ofitsery.shtml> [dostęp: 01.09. 2018].

Ostatecznie, misja Korpusu Słowiańskiego okazała się całkowitą klęską. Sześciu najemników zostało rannych w walce wręcz, w tym dwóch poważnie. Rosjanie wrócili najpierw do bazy lotniczej w Homs, z tej wizyty mieli zapamiętać „głośny spór [...] między Wadimem Gusiewem a syryjskim pracodawcą Korpusu Słowiańskiego: było jasne, że mieli oni różne poglądy na temat kolejnego planu, wszyscy słyszeli ich krzyki, w tym wzmianki o dolarach, a dokładniej o 4 milionach dolarów, które musiałyby zostać wypracowane”¹³. W tym przypadku nic się nie udało, a 267 Rosjan wróciło do obozu bazowego w Latakii. Ryzykowne, ale opłacalne zadanie, które miało trwać pięć miesięcy, trwało zaledwie jeden. Wszyscy mężczyźni zostali przetransportowani do Moskwy, w ostatnich dniach października, dwoma wyczerpanymi samolotami. Ale kiedy opuścili samoloty, na moskiewskim lotnisku Wnukowo, wszyscy zostali tymczasowo aresztowani¹⁴. Gusiew, szef misji, wraz z Sidorowem zostali aresztowani na podstawie artykułu 359 Kodeksu Karnego Rosji. Mimo, że udowadniali, że byli zatrudnieni przez firmę z Hong Kongu oraz syryjskie Ministerstwo Energetyki i przedsiębiorstwo energetyczne Energia, zostali skazani na 3 lata pozbawienia wolności, jako najemnicy¹⁵.

Putin dla Korpusu okazał się bezwzględny, o ile sami operatorzy uniknęli odpowiedzialności karnej, o tyle ich dowódcy już nie. Zostali poświęceni dla zachowania pozorów neutralności Rosji w konflikcie syryjskim, chciano w ten sposób udowodnić, że tym różni się Rosja od choćby USA, które wręcz jawnie wspierały rebeliantów. Ale nie bez znaczenia był blamaż grupy, gdyby nie to, że informacja o ich obecności przedostała się do mediów tak szybko, może ich udział byłby znaczniejszy. Działy tam tylko dwie kompanie, a docelowo miało być około 2 000 kontraktorów. Wydaje się, że cała akcja była po prostu źle przygotowana, trochę naprędce. Drugi raz coś takiego nie mogło się wydarzyć.

Wagner

Nazwa tego oddziału PMC (CzWK¹⁶) pochodzi od rzekomego twórcy, czyli emerytowanego podpułkownika armii rosyjskiej Dmitra Utkina (pseudonim – „Wagner”), chociaż, wydaje się, że to nie on jest pierwszoplanowym człowiekiem tej firmy, tylko dowódcą brygady. „Wagner jest generalnie twardym człowiekiem, ale nie chojrakiem. Doszedł do swojej pozycji pod Palmirą, miał niemiecką swastykę na ręce, tatuaże. Hełm z rogami. On jest rodzimowiercą”¹⁷ – powiedział jeden z dowódców PMC dziennikarzom portalu „lenta.ru”¹⁸.

¹³ Командиры «Славянского корпуса» в Сирии осуждены за наемничество, <https://www.fontanka.ru/2014/10/28/129/> [dostęp: 01.09.2018].

¹⁴ M. Weiss, *The Case of the Keystone Cossacks*, <https://foreignpolicy.com/2013/11/21/the-case-of-the-keystone-cossacks/> [dostęp: 01.09.2018].

¹⁵ Верховный суд оставил в тюрьме вербовщиков из «Славянского корпуса», <http://www.ntv.ru/novosti/1288166/> [dostęp: 01.09.2018].

¹⁶ Частная военная компания – PMC в номенклатуре росyjskiej.

¹⁷ Słowiański ruch neopogański.

¹⁸ Командиры рассказали о внутренней политике ЧВК Вайднера и жизни наемников, <https://lenta.ru/news/2018/03/07/wagner/> [dostęp: 01.09.2018].

Wagner miał wchodzić w skład Korpusu Słowiańskiego. W czerwcu 2017 roku Departament Skarbu USA dodał Wagner PMC do długiej listy rosyjskich osób i podmiotów objętych sankcjami z powodu ich zaangażowania w konflikt na Ukrainie.

Na liście znalazł się też sam Dmitrij Utkin jako „założyciel i lider” grupy. Rosyjskie media, cytując anonimowe źródła wojskowe, ujawniają, że Utkin służył wcześniej w brygadzie sił specjalnych rosyjskiego wywiadu wojskowego GRU¹⁹, czyli Specnazie.

Grupa Wagnera powstała dzięki wsparciu rosyjskich służb specjalnych i Ministerstwa Obrony na krótko przed ukraińskim Majdanem. Liczebność w Syrii, według różnych szacunków, wynosiła od dwóch do czterech tysięcy osób. Dołączyło do niego także 300 ukraińskich kozaków z oddziału „Karpaty”. Czasami w ćwiczeniach miał pomagać nawet Specnaz. W sumie, zgodnie z szacunkami rozmówców Radia „Swoboda”, w Syrii może służyć do ośmiu tysięcy Rosjan, tych po stronie oddziałów Assada.

Nowi kontraktorzy rekrutowani są na poligonie w pobliżu miejscowości Molokino, niedaleko Krasnodaru. Głównym kryterium selekcji jest wiek (poniżej 25 lat) i niekaralność; stan zdrowia nie ma znaczenia, zatrudniają prawie wszystkich. Następnie ludzie są sprawdzani na wariografie, czy współpracują ze służbami specjalnymi i konkurencją. Rozmawia z nimi także psycholog, sprawdzając gotowość danej osoby do zabijania. Co ciekawe, niechętnie zatrudniają ludzi z Kaukazu, a w ogóle nie zabierają Czeczenów do Syrii.

Formalnie umowy Wagnerowców podpisywane są na udział w poszukiwaniach geologicznych, do pracy na polach naftowych w obszarze operacji bojowych. Po przybyciu na miejsce otrzymują broń, syryjskie dowództwo umieszcza ich w misjach bojowych. Działania są koordynowane z rosyjskim WKS²⁰ – ci prowadzą przygotowanie ogniowe przy pomocy samolotów i artylerii, następnie żołnierze PMC szturmują i przejmują kontrolę nad terenem, głównie nad polami naftowymi i gazowymi.

Służba jest bardzo ciężka, utrzymywana w tajemnicy, kontraktorzy skarżą się na częste oferty homoseksualne, tchórzliwość syryjskiego wojska, skromne wyżywienie, brud, śmiertelnie niebezpieczne węże, na których jad nie ma antidotum.

Pieniądze za pracę wypłaca strona syryjska, ale wszystkie kwestie finansowe są nadzorowane poprzez organizację należącą do biznesmena Jewgienija Prigożyna. Miesięczna pensja zwykłego żołnierza wynosi 150 tysięcy rubli²¹, plus premia do 100%, dowódca kompanii – do trzech razy więcej. Za zmarłych krewnym wypłaca się po trzy miliony rubli. Za lekki uraz – 30 tys., średni – 50 tys., ciężki – do 180 tys.

Na początku obecności w Syrii PMC miały dostęp do drogich mundurów i uzbrojenia – nawet do rosyjskich czołgów T-90, T-72, transporterów opancerzonych i pojazdów: GAZ-3937 „Wodnik”, BWP-97 „Wystrzał”, IVECO „Ryś”, GAZ-2975 „Tygrys”. Od 2016 sytuacja finansowa znacznie się pogorszyła. Prigożyn stracił

---

¹⁹ L. Peter, *Syria war: Who are Russia's shadowy Wagner mercenaries?* <https://www.bbc.com/news/world-europe-43167697> [dostęp: 01.09.2018].

²⁰ Siły Powietrzno-Kosmiczne Sił Zbrojnych Federacji Rosyjskiej (ros. Воздушно-космические силы Вооружённых сил Российской Федерации).

²¹ Około 9 tysięcy złotych.

większość kontraktów, o wartości wielu miliardów, odtąd walczą głównie syryjską bronią i bez czołgów. Ale, jak przyznają dowódcy, nie ma to znaczenia; najważniejsze jest to, że walczą o Rosję i jej geopolityczne interesy²².

Uważa się, że Wagner jest finansowany przez Jewgienija Prigożyna, bogatego biznesmena, oligarchę, umocowanego blisko prezydenta Władimira Putina. Prigożyn znajduje się na liście sankcji USA z powodu swoich powiązań ze wschodnimi separatystami z Ukrainy²³. W grudniu 2016 roku Departament Skarbu USA uznał, że miał on „rozległe kontakty handlowe” z rosyjskim ministerstwem obrony i był powiązany z budową nowej bazy wojskowej w pobliżu Ukrainy. Rząd USA łączy go bezpośrednio z rosyjską ingerencją w politykę USA i wybory prezydenckie w 2016 roku. Dnia 16 lutego 2017 r. amerykańscy prokuratorzy federalni oskarżyli 13 Rosjan, w tym Prigożyna, o „oszustwo w celu ingerowania w amerykańskie procesy polityczne i wyborcze”, oraz o to, że „wydał znaczne fundusze” na grupę Internet Research Agency, która została nazwana „rosyjską fabryką trollów”²⁴.

Jest znany jako „szef²⁵ Putina”, który zapewnił Kremlowi prestiżowe usługi cateringowe. Urodził się w 1961 roku, spędził kilka lat w więzieniu w czasach sowieckich, ale znalazł pomysł na biznes. Zaczynał w 1990 roku sprzedając hot dogi, potem zaczął rozwijać działalność gastronomiczną. Prowadził sieć fast foodów, kilka ekskluzywnych restauracji, a później stał się głównym dostawcą żywności dla rosyjskich sił zbrojnych. Teraz jego dwie główne firmy znajdują się na amerykańskiej liście sankcji: Concord Management and Consulting i Concord Catering²⁶.

Władimir Putin zapytany w wywiadzie dla NBC o znajomość z biznesmenem odpowiedział:

Znam taką osobę, ale nie ma jej w gronie moich znajomych. To tylko fiksjacja faktów. Jest taki biznesmen, zajmuje się gastronomią, potem robił coś jeszcze. Widzisz, on nie jest urzędnikiem państwowym, nie mam z nim nic wspólnego.

M. Kelly: Kiedy słyszałeś, że został oskarżony, rozmawiałeś z nim? Podniosłeś telefon, zadzwoniłeś do niego?

W. Putin: Więcej nie trzeba było. Mam tyle spraw i problemów.

M. Kelly: On jest twoim przyjacielem, został właśnie oskarżony.

W. Putin: Nie usłyszałaś tego, co powiedziałem? On nie jest moim przyjacielem. Znam taką osobę, ale nie ma jej na liście znajomych. Czy nie powiedziałem wyraźnie? I mamy wielu takich ludzi. W Rosji, ogólnie mamy 146 milionów ludzi, jest to mniej niż w USA, ale wciąż sporo.

M. Kelly: Jest dość sławny.

---

²² Командиры рассказали о внутренней политике ЧВК Вагнера и жизни наемников, <https://lenta.ru/news/2018/03/07/vagner/> [dostęp: 01.09.2018].

²³ США расширили санкции спустя пять дней после слов Путина о Пригожине, <https://lenta.ru/news/2018/03/15/prigozhin/> [dostęp: 01.09.2018].

²⁴ Por.: O. Górczyński, *Władca rosyjskich trolli i człowiek do zadań specjalnych. Kim jest Jewgienij Prigożyn*, <https://wiadomosci.wp.pl/wladca-rosyjskich-trolli-i-czlowiek-do-zadan-specjalnych-kim-jest-jewgienij-prigozyn-6222033248487553a> [dostęp: 01.09.2018].

²⁵ W znaczeniu „szef kuchni”.

²⁶ L. Peter, *Syria war...*

W. Putin: Dobrze, znany i co? Czy w Rosji nie ma wielu sławnych ludzi? Nie jest urzędnikiem państwowym, jest tylko osobą prywatną, biznesmenem.

M. Kelly: Niektórzy mówią, że jego prawdziwym zadaniem jest wykonywanie brudnej roboty.

W. Putin: Kim są ci ludzie? A co za brudna robota? Nie robię żadnej brudnej roboty. Wszystko, co robię, jest w zasięgu wzroku. [...].

M. Kelly: Po pierwsze, wiesz, zdajesz sobie sprawę, że on jest słynnym rosyjskim biznesmenem. Jest oskarżony o przeprowadzenie tej operacji²⁷, to ta sama osoba, która jest oskarżona o wysyłanie rosyjskich najemników do Syrii. Uderzyli oni w kompleksy należące do jednostek wspieranych przez Amerykanów.

W. Putin: Wiesz, ta osoba może mieć bardzo różne interesy, w tym, powiedzmy, interesy w branży paliwowo-energetycznej w Syrii. Ale my nie popieramy, nie ingerujemy w niego i nie pomagamy mu. To jest jego prywatna inicjatywa, prywatna.

M. Kelly: Nie wiedziałeś o tym?

W. Putin: Cóż, wiem, że istnieje kilka firm, mamy tam kilka firm, w tym, być może, zaangażowanych, ale to nie ma nic wspólnego z naszą polityką w Syrii. A jeśli coś robi, robi to nie w porozumieniu z nami, ale najprawdopodobniej w porozumieniu z syryjskimi władzami lub syryjskim biznesem, z którym pracuje. Nie ingerujemy w to. Czy twój rząd ingeruje w każdy krok przedstawicieli waszego biznesu, szczególnie w sprawy przeciętne? To w rzeczywistości przeciętny biznes. A to, twój prezydent ingeruje w sprawy każdej amerykańskiej średniej wielkości firmy, czy co? Czy to nie jest bzdura?²⁸.

Rozbicie grupy Wagnera

Dnia 7 lutego 2018 roku doszło do starcia rządowych sił syryjskich z oddziałami tzw. demokratycznej opozycji syryjskiej (*Syrian Democratic Forces* – SDF) w prowincji Dajr az-Zaur. Nie byłoby w tym nic dziwnego, gdyby nie informacja, która obiegła świat, o tym, że miało tam polec nawet 100 Rosjan²⁹. Dla zrozumienia ważkości tego wydarzenia spróbujemy zrekonstruować sekwencję wydarzeń.

Przechwycone komunikaty pokazują, że w akcję zaangażowany był Prigożyn, plan ataku omawiał z wyższymi rangą syryjskimi urzędnikami, w tym z ministrem spraw zagranicznych Mansour Fadlallah Azzamem. W zamian za pomoc miał otrzymać 25% udziałów z odbitych pól naftowych ulokowanych nad Eufratem.

W dniu 24 stycznia, Prigożyn powiedział w rozmowie telefonicznej, że poprzedniego dnia uzyskał pozwolenie od nieokreślonego rosyjskiego ministra, by podjął „szybką i silną” akcję i czekał już tylko na decyzję syryjskiego rządu.

Dnia 30 stycznia Prigożyn zaznaczył, że „ma dobrą” niespodziankę dla Assada, która miała nadejść między 6 a 9 lutego. Według jednego z raportów wywiadu amerykańskiego, Azzam zapewnił go także, że otrzyma wynagrodzenie za swoją pracę.

Raporty wskazywały na wzrost tempa komunikacji między Prigożynem a przedstawicielami Kremla w tym samym okresie, w tym szefem Administracji

²⁷ Mowa tu o ataku cybernetycznym.

²⁸ *Интервью американскому телеканалу NBC*, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/57027> [dostęp: 01.09.2018].

²⁹ W początkowych doniesieniach mowa była nawet o 300.

Prezydenta Putina Antonem Wajno i jego zastępcą Władimirem Ostrowenko, ale treść tych rozmów nie jest znana. Łączność trwała do 5 lutego i została wznowiona następnego dnia po ataku.

Według sekretarza obrony Jamesa Mattisa i generała Jeffreya L. Harrigiana, dowódcy Centralnego Dowództwa Sił Powietrznych Stanów Zjednoczonych, amerykańskie siły specjalne na podstawie rozpoznania lotniczego zaobserwowały spore siły mobilizujące się na zachód od rzeki Eufrat, co najmniej na tydzień przed atakiem. Powiadomili wówczas Rosjan i ostrzegli, że baza wojsk SDF będzie się broniła³⁰.

Syryjczycy, wspomagani przez grupę Wagnera, przeprowadzili jednak szturm. W bazie SDF przebywali amerykańscy wojskowi, szkoleni kurdyjskie oddziały, w związku z zagrożeniem ich życia wezwano pomoc. Amerykanie zorientowawszy się, że przeciwnik nie posiada środków obrony przeciwlotniczej wykorzystali potężny arsenał, w tym z całą pewnością samolot Lockheed C-130 Hercules Gunship, zwany „latającą artylerią”, ale być może też bombowiec B-52, samoloty wielozadaniowe F-15 i F-22. Wobec, właściwie bezbronnych, piechurów wykorzystano też helikoptery Boeing AH-64 Apache, przy ich zastosowaniu miała zostać rozbita przynajmniej jedna kompania, piloci urządzili sobie swoistą „strzelnicę”.

Straty są trudne do oszacowania. Po stronie syryjskiej w ataku brało udział ok. 400–500 ludzi, czyli batalion. W jego skład wchodzić miały przynajmniej dwie kompanie Wagnera. Oczywiście trudno założyć, że zginęli wszyscy, najczęściej podaje się, że zginęło łącznie 100 żołnierzy, w tym Rosjanie. Ich starty to prawdopodobnie 20–30 zabitych³¹. Tym samym dane o 300 rannych są całkiem realne. Zwłaszcza, że zarejestrowano kilka lotów czarterowych z rannymi wysłanymi do Rosji³².

Dnia 8 lutego rzeczniczka Pentagonu powiedziała, że siły koalicji czekały z atakiem, tak długo jak było to możliwe, dopiero gdy atakujący byli zaledwie 1 640 stóp (500 metrów) od kwatery głównej SDF zdecydowali się na atak. Dana White powiedziała reporterom, że USA „były w regularnych kontaktach z rosyjskimi odpowiednikami przed, podczas i po ataku”³³.

Władze rosyjskie zupełnie odcięły się od odpowiedzialności. Rzecznik Kremla, Dmitrij Pieskow nie zamierzał komentować tych wydarzeń, stwierdził, że nie można wykluczyć, że na terytorium Syrii mogą znajdować się obywatele Federacji

---

³⁰ E. Nakashima, K. DeYoung, L. Sly, *Putin ally said to be in touch with Kremlin, Assad before his mercenaries attacked U.S. troops*, https://www.washingtonpost.com/world/national-security/putin-ally-said-to-be-in-touch-with-kremlin-assad-before-his-mercenaries-attacked-us-troops/2018/02/22/f4ef050c-1781-11e8-8b08-027a6ccb38eb_story.html?noredirect=on&utm_term=.bf89eb6ce353 [dostęp: 01.09.2018].

³¹ MaH, Belsat.eu, *Co naprawdę zdarzyło się w Syrii? Ilu Rosjan zginęło? Co to jest „grupa Wagnera”? Rozmowa z założycielem Conflict Intelligence Team*, <https://kresy24.pl/co-naprawde-zdarzylo-sie-w-syrii-ilu-rosjan-zginelo-co-to-jest-grupa-wagnera-rozmowa-z-zalozycielem-conflict-intelligence-team/> [dostęp: 01.09.2018].

³² PAP, *W Syrii zginęło lub zostało rannych ok. 300 rosyjskich najemników*, <https://www.tvp.info/36031736/w-syrii-zginelo-lub-zostalo-rannych-ok-300-rosyjskich-najemnikow> [dostęp: 01.09.2018].

³³ L. Peter, *Syria war...*

Rosyjskiej, ale nie mają oni związku z siłami zbrojnymi Federacji³⁴. Rzeczniczka rosyjskiego MSZ Maria Zacharowa, przyznała, że istnieje możliwość, że zginęło pięciu obywateli Rosji³⁵.

Tymczasem, tydzień później, w wybuchu składu z amunicją zginęło kolejnych piętnastu Wagnerowców³⁶.

„Ichtamniety” czyli PMC po rosyjsku

„Ichtamniety” to żartobliwe określenie dla rosyjskich żołnierzy, o których powiedziano „ich tam niet”, czyli „ich tam nie ma”. Sprawa Grupy Wagnera ma kilka wymiarów, które należy przeanalizować. Po pierwsze, jakie znaczenie mogą/mają PMC dla polityki Rosji i co stało się po w Dajr az-Zaur?

PMC działają legalnie w wielu państwach, zwłaszcza często wykorzystywane są przez USA, Wielką Brytanię czy Francję. Jak się okazuje przez Rosję też, choć od niedawna i w dość specyficzny sposób. Grupa Wagnera to tylko jedna z takich firmy, ich rozwój nastąpił wraz z eskalacją konfliktu na wschodzie Ukrainy, gdzie walczyć mają liczne oddziały „dobrowolców”, czyli ochotników, przeróżnych kozaków, „urlopowiczów” i „życzliwych ludzi”. Ale te formacje wykorzystywane są też w innych częściach świata. Ponad wszelką wątpliwość rosyjskie PMC działają też w Sudanie, wspierając Umara al-Baszira³⁷ czy w Libii, gdzie działa firma RSB pracująca dla Chalifa Haftara³⁸. 30 lipca 2018 roku zginęło w zamachu trzech rosyjskich dziennikarzy śledczych badających zaangażowanie Grupy Wagnera w Republice Środkowej Afryki³⁹. Zresztą w Libii, poza Wagnerem, działa jeszcze kilka innych firm, w tym „Radziecki Specnaz”⁴⁰, rekrutujący głównie na Kaukazie⁴¹. Ciekawostką jest, że te organizacje są w Rosji zakazane, przypomnijmy los dowódców Korpusu Słowiańskiego. Jednocześnie w 2012 roku, gdy rozpoczęła się w Rosji debata nad tymi formacjami, sam Putin uznał, że są one przyszłością dla polityki militarnej

---

³⁴ M. Rachwalska, *Rosyjscy najemnicy giną w amerykańskim ataku?* <https://www.defence24.pl/rosyjscy-najemnicy-gina-w-amerykanskim-ataku> [dostęp: 01.09.2018].

³⁵ *Russia says five of its civilians may have been killed in Syria by U.S.-led forces*, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia/russia-says-five-of-its-civilians-may-have-been-killed-in-syria-by-u-s-led-forces-idUSKCN1FZ1LF> [dostęp: 01.09.2018].

³⁶ *Nowe straty rosyjskich najemników. Kolejne 15 Rosjan zginęło w Syrii*, <http://jagiellonia.org/nowe-straty-rosyjskiej-armii-kolejne-15-rosjan-zabitych-w-syrii/> [dostęp: 01.09.2018].

³⁷ S. Sukhankin, *Beyond Syria and Ukraine: Wagner PMC Expands Its Operations to Africa*, <https://jamestown.org/program/beyond-syria-and-ukraine-wagner-pmc-expands-its-operations-to-africa/> [dostęp: 01.09.2018].

³⁸ M. Tsvetkova, *Exclusive: Russian private security firm says it had armed men in east Libya*, <https://www.reuters.com/article/us-russia-libya-contractors-idUSKBN16H2DM> [dostęp: 01.09.2018].

³⁹ PAP, *Nie żyje trzech rosyjskich dziennikarzy. Badali działania Grupy Wagnera*, <https://www.defence24.pl/nie-zyje-trzech-rosyjskich-dziennikarzy-badali-dzialania-grupy-wagnera> [dostęp: 01.09.2018].

⁴⁰ S. Fainberg, *Russian specnaz, Contractors and Volunteers in the Syrian Conflict*, Ifri, Paris, December 2017, s. 19.

⁴¹ O. Соловьёв, *В Сирии начал «работу» контрпартизанский «спецназ из СССР»* <http://free-news.su/interesnoe/19524-v-siryu-pribyl-kontrpartizanskij-specnaz> [dostęp: 01.09.2018].

Rosji⁴². Mamy zatem wręcz „schizofreniczną” sytuację. Putin mówi o tym, że to przeszłość, a z drugiej strony, chwilę później rozprawia się z Korpusem Słowiańskim, ale to, co wydarzyło się 7 lutego 2018 jest jeszcze dziwniejsze. Brak legalizacji prawnej jest pewnym zabezpieczeniem dla decydentów, aresztowani byli tylko dowódcy Korpusu, zostali zatem ukarani za blamaż. Po drugie, w Syrii jest mnóstwo dzihadystów z Rosji, głównie z Czeczeni i Dagestanu, to oni będą po powrocie wyłapywani i osadzani w więzieniach. Znamiennym jest jeszcze jeden fakt. Jak wcześniej wskazano, na początku Wagnerowcy mieli do dyspozycji najlepszy sprzęt, który jest na wyposażeniu tylko doborowych jednostek rosyjskiej armii. I wbrew temu, co sugerował w trakcie aneksji Krymu Putin, nie ma sklepów z T-90 czy BWP-97. Nagle po bitwie pod Palmirą, sytuacja się zmieniła. Putin bohaterów tych walk witał na Kremlu, a od 2017 roku nagle Wagnerowcy już nie mieli do dyspozycji najnowszego sprzętu i skazani byli na sprzęt syryjski⁴³. Przyczyny mogą być przynajmniej dwie. Pierwsza, wykonali pracę dla Rosji, potem musieli radzić sobie już sami, zatem „kroplówka” z Kremla została odcięta. Z drugiej jednak strony, nie ma wątpliwości, że działania Wagnera były konsultowane z Kremlm, czyli nadal pracowali dla Putina. Dlaczego zatem zostali wysłani na rzeź? Zastanawiająca jest sytuacja, że Amerykanie cały czas informowali Rosjan. Ci mieli nawet twierdzić, że to nie oni atakują, tylko jakieś milicje syryjskie⁴⁴. Oddział został wysłany bez osłony przeciwlotniczej, o czym świadczy fakt, że piloci amerykańskich „Apaczy” urządzili sobie swoistą strzelnicę. Wygląda to na działanie wręcz celowe. Mogą być przynajmniej dwie przyczyny takiej sytuacji. Pierwsza, to rywalizacja wewnętrzna służb rosyjskich. Można założyć, że są pewne grupy, zwłaszcza w armii, nieprzychylnie patrzące na wzrost znaczenia PMC i celowo osłabiające ich zdolności. Może to być też walka oligarchów i uderzenie we właściciela PMC Wagner, czyli Prigożyna. A może jest jeszcze inny scenariusz, jeszcze bardziej cyniczny i bezwzględny? Poświęcono życie tylu ludzi, by sprawdzić na ile Amerykanie będą zdecydowani bronić swoich kurdyjskich sprzymierzeńców oraz linii demarkacyjnej⁴⁵? Jakby nie patrzeć, po raz pierwszy od czasów Wietnamu doszło do starcia zbrojnego Rosjan i Amerykanów.

Wydaje się, że rola PMC będzie rosła. Rosja nie ma sił na prowadzenie konfliktów w pełnej skali, stąd też wyspecjalizowała się w nowych formach konfliktów, które są tańsze, a zasadniczo równie skuteczne, na ogół nazwane „wojną hybrydową”⁴⁶. Do tego PMC nadają się idealnie, wszak niewiele jest fałszu w zdaniu, że „ich

---

⁴² Путин поддержал идею создания в России частных военных компаний, https://ria.ru/defense_safety/20120411/623227984.html [dostęp: 01.09.2018].

⁴³ K. Marten, *The Puzzle of Russian behavior in Deir al-Zour*, <https://warontherocks.com/2018/07/the-puzzle-of-russian-behavior-in-deir-al-zour/> [dostęp: 01.09.2018].

⁴⁴ П. Аптекарь, М. Железнова, *Почему Россия не признает ЧВК «Вагнер»*, <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2018/02/14/750894-rossiya-ne-priznaet-vagner> [dostęp: 01.09.2018].

⁴⁵ B. Hanlon, ISW Research Team, *Weak U.S. Response to Russian Proxies Undermines Deterrence in Middle East and Eastern Europe*, <http://iswresearch.blogspot.com/2018/02/weak-us-response-to-russian-proxies.html> [dostęp: 01.09.2018].

⁴⁶ Więcej: O. Wasiuta, S. Wasiuta, *Wojna hybrydowa Rosji przeciwko Ukrainie*, Arcana, Kraków 2017; *Wojna hybrydowa na Ukrainie: wnioski i rekomendacje dla Europy i świata*, Pacek B.,

tam niet”, to nie armia rosyjska szturmowała 7 lutego bazę SDF. To byli Rosjanie na usługach biznesmena z Rosji, prywatnie kolegi Putina, nie będącego jednak urzędnikiem, co ten ostatni tak wyraźnie podkreśla. Zatem wszystko wydaje się być w porządku. Mało tego, Amerykanom nawet trudno byłoby wypowiedzieć wojnę Rosji, gdyby zginęli tam ich żołnierze, bo stroną atakującą była prywatna firma! To kolejny wymiar „Proxy war”. Tak wygodnej, *de facto* dla wszystkich stron.

Jednym z atutów zastosowania PMC jest też brak problemów wewnętrznych, w Rosji pojawiły się słowa krytyki, choćby ze strony partii Jabłoko⁴⁷, liczne artykuły na niezależnych portalach⁴⁸ czy na portalach społecznościowych, głównie relacje samych uczestników czy ich rodzin⁴⁹. Ale na tym nie koniec, Kreml zdaje sobie sprawę, że to nie czasy ZSRR i metalowych trumien wracających z Afganistanu, obecnie można dużo stracić w oczach społeczeństwa jeśli wyjdzie na jaw, że Rosjanie giną i to tak licznie. Ponadto gdyby w starciu z Amerykanami doszło do takich strat armii rosyjskiej, byłby to policzek dla wizerunku Putina „obrońcy Wszechrosji”. Na marginesie dodajmy, że nawet straty PMC są skrajnie pomniejszane w oficjalnym obiegu informacji.

Zakończenie

Rosyjskie PMC różnią się od modelu zachodniego. Po pierwsze, oficjalnie są nielegalne. Po drugie, są tworzone w oparciu o struktury wojska rosyjskiego, wykorzystywane są nawet jego bazy. Wyposażane są w sprzęt należący do armii rosyjskiej⁵⁰, armia zapewnia pomoc medyczną. Tak naprawdę rosyjskie PMC to po prostu armia rosyjska przebrana za najemników. Może to zdanie będzie lekko na wyrost, ale można zaryzykować stwierdzenie, że zachodnie PMC to najemnicy przebrani za żołnierzy, a rosyjskie PMC to żołnierze przebrani za najemników.

Niemniej wydaje się, że ich znaczenie będzie rosło. Są to jednostki świetnie sprawdzające się w tzw. „wojnie hybrydowej” w konfliktach o małej i średniej skali intensywności (*low-intensity conflict*). Rosja dzięki nim będzie w stanie niskim kosztem politycznym i ekonomicznym wpływać na politykę międzynarodową i to nie tylko w dotychczasowej strefie wpływów (bliskiej zagranicy), ale i na nowych frontach globalnej rywalizacji (Bliski Wschód, Afryka).

Grochocka J.A. (red.) Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2017.

⁴⁷ Кавказ-Центр, РАЗБОРКА. От Путина требуют публичного отчета за массовое уничтожение русской солдатни в Сирии, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2018/02/13/116319/razborka--ot-putina-trebuyut-publichnogo-otcheta-za-massovoe-unichtozhenie-russkoj-soldatni-v-sirii.shtml> [dostęp: 01.09.2018].

⁴⁸ Szczególnie na stronie fontanka.ru.

⁴⁹ N. Nazarova, I. Barabanov, *The Russian guns for hire dying in Syria*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-43114312> [dostęp: 01.09.2018].

⁵⁰ Bo jak wytłumaczyć, że Wagner pod Palmirą miał do dyspozycji T-90, a już w Dajr az-Zaur kilka T-55?

Bibliografia

- Fainberg S., *Russian specnaz, Contractors and Volunteers in the Syrian Conflict*, Ifri, Paris, December 2017.
- Garnuszek A., *Prywatne firmy wojskowe – w stronę komercjalizacji wojny*, [w:] *Współczesne wyzwania dla prawa humanitarnego konfliktów zbrojnych*, Garnuszek A., Baranowski R. (red.), Wydział Prawa i Administracji UW, Warszawa 2012.
- Górzyński O., *Władca rosyjskich trolli i człowiek do zadań specjalnych. Kim jest Jewgienij Prigożyn* <https://wiadomosci.wp.pl/wladca-rosyjskich-trolli-i-czlowiek-do-zadan-specjalnych-kim-jest-jewgienij-prigozyn-6222033248487553a> [dostęp: 01.09.2018].
- Hanlon B., ISW Research Team, *Weak U.S. Response to Russian Proxies Undermines Deterrence in Middle East and Eastern Europe*, <http://iswresearch.blogspot.com/2018/02/weak-us-response-to-russian-proxies.html> [dostęp: 01.09.2018].
- <http://moran-group.org/en/about/index> [dostęp: 01.09.2018].
- <https://www.icoca.ch/en/membership> [dostęp: 01.09.2018].
- Lasoń M., *Prywatyzacja konfliktów zbrojnych i jej wpływ na bezpieczeństwo międzynarodowe w XXI w.*, „Krakowskie Studia Międzynarodowe”, 2015 nr 1 *Przemiany systemu bezpieczeństwa i współpracy międzynarodowej w drugiej dekadzie XXI w. Część 1: Globalny i transatlantycki wymiar bezpieczeństwa międzynarodowego*.
- Madej M., *Prywatyzacja przemocy – fenomen prywatnych przedsiębiorstw wojskowych i jego implikacje dla bezpieczeństwa międzynarodowego*, [w:] *Bezpieczeństwo międzynarodowe*, Kuźniar R., Balcerowicz B. (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2012.
- MaH, Belsat.eu, *Co naprawdę zdarzyło się w Syrii? Ilu Rosjan zginęło? Co to jest „grupa Wagnera”? Rozmowa z założycielem Conflict Intelligence Team*, <https://kresy24.pl/co-na-prawde-zdarzylo-sie-w-syrii-ilu-rosjan-zginelo-co-to-jest-grupa-wagnera-rozmowa-z-zalozycielem-conflict-intelligence-team/> [dostęp: 01.09.2018].
- Marten K., *The Puzzle of Russian behavior in Deir al-Zour*, <https://warontherocks.com/2018/07/the-puzzle-of-russian-behavior-in-deir-al-zour/> [dostęp: 01.09.2018].
- Mendaluk R., *PMC- najemnicy XXI-ego wieku. Czy prywatyzacja wojny ukształtuje nowy ład?* <http://www.psz.pl/124-polityka/roman-mendaluk-pmc-najemnicy-xxi-ego-wieku-czy-prywatyzacja-wojny-ukszaltuje-nowy-lad> [dostęp: 01.09.2018].
- Miller J., *The Insane Story of Russian Mercenaries Fighting for the Syrian Regime*, https://www.huffingtonpost.com/james-miller/the-insane-story-of-russi_b_4317729.html [dostęp: 01.09.2018].
- Nakashima E., DeYoung K., Sly L., *Putin ally said to be in touch with Kremlin, Assad before his mercenaries attacked U.S. troops*, https://www.washingtonpost.com/world/national-security/putin-ally-said-to-be-in-touch-with-kremlin-assad-before-his-mercenaries-attacked-us-troops/2018/02/22/f4ef050c-1781-11e8-8b08-027a6ccb38eb_story.html?noredirect=on&utm_term=.bf89eb6ce353 [dostęp: 01.09.2018].
- Nazarova N., Barabanov I., *The Russian guns for hire dying in Syria*, <https://www.bbc.com/news/world-europe-43114312> [dostęp: 01.09.2018].
- Nowe straty rosyjskich najemników. Kolejne 15 Rosjan zginęło w Syrii*, <http://jagiellonia.org/nowe-straty-rosyjskiej-armii-kolejne-15-rosjan-zabitych-w-syrii/> [dostęp: 01.09.2018].
- PAP, *Nie żyje trzech rosyjskich dziennikarzy. Badali działania Grupy Wagnera*, <https://www.defence24.pl/nie-zyje-trzech-rosyjskich-dziennikarzy-badali-dzialania-grupy-wagnera> [dostęp: 01.09.2018].

- PAP, *W Syrii zginęło lub zostało rannych ok. 300 rosyjskich najemników*, <https://www.tvp.info/36031736/w-syrii-zginelo-lub-zostalo-rannych-ok-300-rosyjskich-najemnikow> [dostęp: 01.09.2018].
- Peter L., *Syria war: Who are Russia's shadowy Wagner mercenaries?* <https://www.bbc.com/news/world-europe-43167697> [dostęp: 01.09.2018].
- Rachwalska M., *Rosyjscy najemnicy giną w amerykańskim ataku?* <https://www.defence24.pl/rosyjscy-najemnicy-gina-w-amerykanskim-ataku> [dostęp: 01.09.2018].
- Russia says five of its civilians may have been killed in Syria by U.S.-led forces*, <https://www.reuters.com/article/us-mideast-crisis-syria-russia/russia-says-five-of-its-civilians-may-have-been-killed-in-syria-by-u-s-led-forces-idUSKCN1FZ1LF> [dostęp: 01.09.2018].
- Sukhankin S., *Beyond Syria and Ukraine: Wagner PMC Expands Its Operations to Africa*, <https://jamestown.org/program/beyond-syria-and-ukraine-wagner-pmc-expands-its-operations-to-africa/> [dostęp: 01.09.2018].
- Tsvetkova M., *Exclusive: Russian private security firm says it had armed men in east Libya*, <https://www.reuters.com/article/us-russia-libya-contractors-idUSKBN16H2DM> [dostęp: 01.09.2018].
- Wasiuta O., Wasiuta S., Mazur P., *Państwo Islamskie ISIS: nowa twarz eksterminizmu*, Difin, Warszawa 2018.
- Wasiuta O., Wasiuta S., *Wojna hybrydowa Rosji przeciwko Ukrainie*, Arcana, Kraków 2017.
- Weiss M., *The Case of the Keystone Cossacks*, <https://foreignpolicy.com/2013/11/21/the-case-of-the-keystone-cossacks/> [dostęp: 01.09.2018].
- Wojna hybrydowa na Ukrainie: wnioski i rekomendacje dla Europy i świata*, Pacek B., Grochocka J.A. (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach Filia w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski 2017.
- Аптекарь П., Железнова М., *Почему Россия не признает ЧВК «Вагнер»*, <https://www.vedomosti.ru/opinion/articles/2018/02/14/750894-rossiya-ne-priznaet-vagner> [dostęp: 01.09.2018].
- Верховный суд оставил в тюрьме вербовщиков из «Славянского корпуса»*, <http://www.ntv.ru/novosti/1288166/> [dostęp: 01.09.2018].
- Интервью американскому телеканалу NBC*, <http://www.kremlin.ru/events/president/news/57027> [dostęp: 01.09.2018].
- Кавказ-Центр, *РАЗБОРКА. От Путина требуют публичного отчета за массовое уничтожение русской солдатни в Сирии*, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2018/02/13/116319/razborka--ot-putina-trebuyut-publichnogo-otcheta-za-massovoe-unichtozhenie-russkoj-soldatni-v-sirii.shtml> [dostęp: 01.09.2018].
- Кавказ-Центр, *Подтвердился данные КЦ об участии русских наемников в войне в Сирии*, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/11/02/101514/podtverdilis-dannye-kts-ob-uchastii-russkikh-naemnikov-v-vojne-v-sirii.shtml> [dostęp: 01.09.2018].
- Кавказ-Центр, *Разведка США подтверждает информацию КЦ, что в Сирии воюют русские солдаты и офицеры*, <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/27/101420/razvedka-ssha-podtverzhaet-informatsiyu-kts-cto-v-sirii-voyuyut-russkie-soldaty-i-ofitsery.shtml> [dostęp: 01.09.2018].
- Командиры «Славянского корпуса» в Сирии осуждены за наемничество*, <https://www.fontanka.ru/2014/10/28/129/> [dostęp: 01.09.2018].
- Командиры рассказали о внутренней политике ЧВК Вагнера и жизни наемников*, <https://lenta.ru/news/2018/03/07/wagner/> [dostęp: 01.09.2018].

Командиры рассказали о внутренней политике ЧВК Вагнера и жизни наемников, <https://lenta.ru/news/2018/03/07/vagner/> [dostęp: 01.09.2018].

КЦ, СИРИЯ. В населенном пункте Сухна в области Хомс уничтожены русские наемники (Фото, Видео, Документы), <http://www.kavkazcenter.com/russ/content/2013/10/20/101289/siriya--v-naselennom-punkte-sukhna-v-oblasti-khoms-unichtozheny-russkie-naemniki-%28foto-video-dokumenty%29.shtml> [dostęp: 01.09.2018].

Путин поддержал идею создания в России частных военных компаний, https://ria.ru/defense_safety/20120411/623227984.html [dostęp: 01.09.2018].

Соловьев О., В Сирии начал «работу» контрпартизанский «спецназ из СССР» <http://free-news.su/interesnoe/19524-v-siriyu-pribyl-kontrpartizanskij-specnaz> [dostęp: 01.09.2018].

США расширили санкции спустя пять дней после слов Путина о Пригожине, <https://lenta.ru/news/2018/03/15/prigozhin/> [dostęp: 01.09.2018].

Wagner group in Syria – The use of PMC by Russia in Syrian conflict

Abstract

On the 7 th of February, 2018, there was a battle in Syria between Bashar Al-Assad's troops supported by the Russian PMC Wagner Group and the democratic forces (SDF) supported by the United States. As a result of the operation, up to 30 Russians were killed, another 100 were injured. It was the first American-Russian confrontation since the Vietnam War. The aim of the article is to report this battle, present the history of Russian PMC in this conflict and reflect on the importance of private military companies in Russia's military policy.

Słowa kluczowe: PMC, Grupa Wagnera, Syria, Rosja

Key words: PMC, Wagner Group, Syria, Russia

Przemysław Mazur

doktor nauk o polityce, adiunkt w Instytucie Nauk o Bezpieczeństwie Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie. Wśród jego zainteresowań naukowych znajdują się: zagadnienia geopolityki, etniczności, nacjonalizmów, współczesnych problemów tożsamościowych, zwłaszcza Łemków, Ukraińców i muzułmanów. Autor lub współautor takich monografii jak: *Odstraszanie militarne w XXI wieku. Polska – NATO – Rosja* (Kraków 2017), *Społeczeństwo przeciw państwu, państwo przeciw społeczeństwu: bezpieczeństwo ustroju Polski Ludowej na wybranych przykładach z ziemi tarnowskiej* (Kraków 2017), *Państwo Islamskie ISIS. Nowa twarz ekstremizmu* (Warszawa 2018), *Współczesna idea narodowa Łemków* (Kraków 2018), współredaktor monografii wieloautorskich poświęconych bezpieczeństwu: *Współczesne wyzwania bezpieczeństwa europejskiego* (Kraków 2016), *Współczesne problemy bezpieczeństwa państwa: księga pamiątkowa ku czci Tomasza Jana Biedronia* (Stalowa Wola 2017), *Wyzwania bezpieczeństwa międzynarodowego: księga pamiątkowa ku czci Jerzego Świący* (Stalowa Wola 2017).